

Asia: VN/27452/2020

Viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien kokemukset julkisuuslain toimivuuteen ja julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyen

Lausunnonantajan lausunto

1. Toteutuuko julkisuusperiaate asianmukaisella tavalla? Jos ei, niin mitkä ovat nähdäksenne toteutumisen keskeisimmät esteet?

Nähdäksemme julkisuusperiaate toteutuu asianmukaisella tavalla. Tietopyyntöjä tulee ja niihin vastataan säännöllisesti.

2. Liittyykö julkisuuslain säännösten käytännön toimivuuteen (esim. asiakirjan käsite, asiakirjan julkiseksi tulemisen ajankohta) haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa tarkemmin millaisia?

5 §:n 3 ja 4 momentit: Lain soveltuminen viranomaisen laatimiin sisäisiin toimintaohjeisiin on tulkinnanvaraista tilanteissa, joissa asiakirjoja ei ole 3 momentin 3-kohdan tarkoittamalla tavalla ”hankittu” eikä ohjeita ole laadittu 4 momentissa tarkoitettua työskentelyä varten (neuvottelut, yhteydenpito tai muu niihin verrattava sisäinen työskentely).

5 §:n 4 momentissa todettu viittaus arkistolainsäädännön mukaan arkistoon liitettäviin asiakirjoihin tulisi konkretisoida. Arkistolain ohella olisi arvioitava myös tiedonhallintalain mahdollinen vaikutus sääntelyyn.

13 §:ssä säädetyn viranomaisen avustamisvelvollisuuden rajoja olisi hyvä pyrkiä kuvaamaan, tietopyynnöt ovat ajoittain varsin avoimia. Diaarin käsite ja julkisuuslain vaatimukset diaarille olisi hyvä määritellä. Luettelo saapuneista ja lähteneistä asiakirjoista sisältää lähtökohtaisesti julkisia tietoja, mutta siihen voi sisältyä myös henkilötietoja ja eräissä tilanteissa myös salassa pidettäviä tietoja. Tämän johdosta diaaria ei sellaisenaan voi avoimesti esittää tiedon pyytäjälle tietopyynnön yksilöimisen yhteydessä.

3. Oletteko havainneet julkisuuslain yksittäisissä säännöksissä tai rakenteessa epäselvyyttä tai tulkinnanvaraisuutta, jotka vaikeuttavat olennaisesti säännösten soveltamista? Nimetkää ongelmia aiheuttavat lainkohdat ja kuvatkaa havaintoa tarkemmin.

Salassapidon/salassapitovelvollisuuden ja vaitiolovelvollisuuden välinen suhde olisi hyvä selkeyttää määritelmillä (22-24 §).

4. Ovatko digitalisaatio, muuttuneet tiedonkäsittelytavat tai muut muutoksettoimintaympäristössä aiheuttaneet haasteita julkisuuslain soveltamisessa tai julkisuusperiaatteen toteutumisessa? Jos ovat, niin kuvatkaa näitä muutoksia ja sitä, miten ne vaikuttavat lain soveltamiseen?

Julkisuuslain sääntely vastaisi paremmin nykyiseen sähköiseen toimintaympäristöön liittyviin kysymyksiin, mikäli laissa säädettäisiin asiakirjojen sijaan tiedon julkisuudesta ja salassapidosta.

5. Liittyykö julkisuuslain ja henkilötietojen suoja koskevien sekä niitä yhteensovittavien (Julkl 16.3 §) säännösten tulkittamiseen mielestänne haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa kokemaanne epäselvyyttä tai epäkohtaa mahdollisimman tarkasti.

Henkilötietoja sisältävien tietopyyntöjen toteuttaminen ja asiakirjojen antaminen olisi hyvä säännellä selkeästi ja koota säännökset laissa omaksi kokonaisuudekseen (16.3 §, 13.2 §). Olisi hyvä täsmentää, millaista selvitystä tietojen pyytäjältä on edellytettävä tietojen suojaamisen osalta. Samoin olisi hyvä täsmentää, miten säännökset suhtautuvat yksittäisissä asiakirjoissa, jotka eivät muodosta henkilörekisteriä, olevien yksittäisten henkilötietojen pyytämiseen ja antamiseen.

EU:n yleistä tietosuojasetusta ei sovelleta luonnollisen henkilön henkilökohtaisiin tarkoituksiin suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä. Olisi hyvä selkeyttää, kuinka lain 13.2 § ja 16.3 § säännöksiä tulkitaan tilanteessa, joissa tietoja pyytävä henkilö ilmoittaa pyytävänsä tietoja tällaiseen tarkoitukseen.

6. Oletteko havainneet tiedon pyytäjien oikeusturvaan tai noudatettaviin menettelysäännöksiin liittyviä epäkohtia? Kuvatkaa tarkemmin millaisia?

Ei havaintoja epäkohdista.

7. Minkälaisia toimia organisaationne jokapäiväisessä työssä on tehty julkisuusperiaatteen tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi?

- Organisaatiossa on tehty mm. seuraavia toimia:
 - järjestetty henkilöstölle koulutusta julkisuuslain sisällöstä, asiakirjojen luokittelusta, asianhallintajärjestelmästä ja tietojen käsittelyä koskevista menettelytavoista
 - laadittu tietojen käsittelyä koskeva ohjeistus
 - määritelty asiakirjapyyntöjen prosessi ja vastuutahot
 - laadittu kuvaus asiakirjajulkisuudesta (tiedonhallintalaki).

8. Koetteko, että julkisuusperiaatteen toteuttaminen ja julkisuuslain toimeenpano on resursoitu organisaatiossanne riittävällä tavalla? Onko organisaatiossanne riittävä ja ajantasainen osaaminen lain soveltamisesta?

On resursoitu riittävästi ja löytyy riittävä osaaminen.

9. Mitkä ovat julkisuuslain kiireisimmät muutostarpeet? Mainitkaa enintään kolme tärkeintä.

Keskeisimmät muutostarpeet mielestämme:

- Asiakirjojen julkisuuden/salassapidon sääntelystä tiedon sääntelyyn.
- Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn ja julkisuuslain välinen suhde.

10. Muut mahdolliset kommentit ja toiveet, joita haluatte välittää työryhmälle julkisuuslain ajantasaistamistyössä huomioon otettavaksi.

Ei muita kommentteja tai toiveita.

Vuorialho Iina
Senaatti-kiinteistöt